

Sygn. akt I C 463/18 upr

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 września 2018 r.

Sąd Rejonowy w Piszcu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSR Magdalena Łukaszewicz
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Anita Topa

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2018 r. w Piszcu

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko D. P.

o zapłatę

o r z e k a :

I. Utrzymuje w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Piszcu z dnia 24 kwietnia 2017r. sygn. akt I Nc 527/17 co do kwoty 373,79 zł (trzysta siedemdziesiąt trzy złote 79/100 groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 maja 2018r. do dnia zapłaty.

II. W pozostałym zakresie opisany w pkt. I wyroku nakaz zapłaty uchyla i powództwo oddala.

III. Zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. na rzecz pozwanego D. P. kwotę 2042 zł (dwa tysiące czterdzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 463/18

UZASADNIENIE

W dniu 20 maja 2016 roku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wytoczyła powództwo przeciwko D. P. o zapłatę kwoty 9 572,37 złotych wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP liczonymi od dnia 6 marca 2016 roku do dnia zapłaty. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że 25 kwietnia 2015 roku pozwany podpisał weksel, którym zobowiązał się do zapłaty na rzecz powódki kwoty wpisanej na wekslu 10 372,37 złotych w dniu 5 marca 2016 roku. Powódka wezwała pozwanego do wykupu weksla. Pozwany wpłacił 800 złotych i zaprzestał spłacania reszty należności.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym w niniejszej sprawie 24 kwietnia 2017 roku, Sąd Rejonowy w Piszcu nakazał pozwanemu zapłacić na rzecz powódki całość dochodzonego roszczenia wraz z kosztami postępowania.

W przepisany terminie zarzuty od wskazanego wyżej nakazu zapłaty wniósł pozwany D. P., zaskarżając go w całości. Ponadto wniósł o zasądzenie od powódki kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu zarzutów pozwany zakwestionował roszczenie powódki co do zasady oraz co do wysokości. Zakwestionował także legitymację procesową czynną po stronie powódki. Podniósł nadto, że udzielona mu przez powódkę kwota pożyczki była wielokrotnie mniejsza od kwoty wpisanej na wekslu. Podkreślił, że dokonanymi wpłatami na poczet należności głównej, spłacił przedmiotową pożyczkę. Pozwany zarzucił, że weksel został wypełniony nieprawidłowo i niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Wskazał, że wypełnienie weksla mogło nastąpić jedynie zgodnie z porozumieniem zawartym z pozwanym. Tymczasem pozwany nigdy nie udzielił upoważnienia do wypełnienia weksla na dochodzoną przez powódkę kwotę.

Nadto pozwany podniósł, że w umowie pożyczki zawarte są klauzule niedozwolone, zastrzegające na rzecz powoda opłaty nienależne i rażąco wygórowane. W szczególności tyczy się to opłat przygotowawczych, wynagrodzeń, prowizji za udzielenie pożyczki, kosztów pakietów dodatkowych, kosztów ubezpieczenia czy opłat windykacyjnych, noszących znamiona wyzysku i naruszających zasady współżycia społecznego oraz dobre obyczaje.

Z ostrożności procesowej pozwany podniósł zarzut przedwczesności powództwa oraz zarzut przedawnienia roszczenia. Odnośnie tego pierwszego wskazał, że powódka nie wykazała, aby wierzytelność rzekomo jej przysługująca stała się w ogóle wymagalna; nie wykazała, aby łącząca strony umowa pożyczki została skutecznie wypowiedziana. Pozwany zaprzeczył, aby otrzymał zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy, wezwanie do wykupu weksla i wezwanie do zapłaty.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 21 kwietnia 2015 roku pomiędzy (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w B., a D. P. została zawarta umowa pożyczki gotówkowej nr (...) - (...), w ramach której D. P. przyznana została kwota 9 240,00 złotych, z której potrącony został koszt ubezpieczenia w wysokości 5 610,00 złotych oraz opłata przygotowawcza w wysokości 630,00 złotych, a wypłacona została kwota 3 000,00 złotych.

Wynagrodzenie umowne za udzielenie pożyczki zostało określone na kwotę 600,00 złotych.

Zgodnie z harmonogramem spłat, A. H. zobowiązał się do spłaty pożyczki w 48 miesięcznych ratach w kwocie po 205,00 złotych, płatnych do 4-ego dnia każdego kolejnego miesiąca kalendarzowego, począwszy od czerwca 2015 roku. Spłacie podlegał najpierw kapitał pożyczki, a po jego całkowitej spłacie dopiero wynagrodzenie umowne za udzielenie pożyczki. Umowa powyższa została zawarta przy użyciu powszechnie stosowanego przez spółkę (...) formularza oraz standardowych ogólnych warunków umownych. Celem zabezpieczenia spłaty pożyczki pozwany podpisał deklarację wekslową oraz wystawił weksel in blanco, który został następnie wypełniony na kwotę 10 372,37 złotych.

(dowód: umowa pożyczki k. 72-79 ; kalendarz spłat k. 80; deklaracja wekslowa k. 81; weksel k. 6)

Na przewidziany w powyższej umowie koszt ubezpieczenia w wysokości 5 610,00 złotych składało się:

- wynagrodzenie (...) S.A. w kwocie 4 488,00 złotych,
- udział w zysku (...) S.A. w kwocie 777,21 złotych,
- składka na ryzyko ubezpieczeniowe w kwocie 344,79 złotych.

(dowód: informacja z (...) S.A. z siedzibą w W. k. 100; umowa grupowego ubezpieczenia k. 101-112v)

W dniu 27 kwietnia 2015 roku D. P. została wypłacona kwota pożyczki w wysokości 3 000,00 złotych.

D. P. z tytułu umowy pożyczki gotówkowej nr (...) - (...) z dnia 21 kwietnia 2015 roku dokonał spłaty w łącznej wysokości 3 616,00 złotych.

(dowód: karta klientak. 82-83)

Pismem z 4 stycznia 2016 roku (...) Spółka Akcyjna wezwała D. P. do dobrowolnej zapłaty zaległych rat pożyczki w wysokości 154,00 złotych w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, zastrzegając, że bezskuteczny upływ wyznaczonego terminu będzie podstawą wypowiedzenia umowy.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 84)

Pismem z 4 lutego 2016 roku (...) Spółka Akcyjna wypowiedziała D. P. zawartą umowę pożyczki nr (...), informując jednocześnie o wypełnieniu weksla na kwotę 10 372,37 złotych, na którą składa się:

- kwota niespłaconej pożyczki w wysokości 8 559,00 zł,
- maksymalne odsetki umowne w kwocie 52,21 zł,
- poniesione koszty windykacji w wysokości 1 711,80 zł,
- opłata za czynności dodatkowe związane z realizacją umowy w kwocie 45,00 zł,
- oraz umowne odsetki dzienne obliczone na podstawie pkt 13.1. postanowień umowy w kwocie 4,36 zł.

Zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy pożyczki zawierało także informację, że w przypadku nieuregulowania zadłużenia w terminie 30 dni, sprawa zostanie skierowana na drogę postępowania sądowego o zapłatę.

(dowód: wypowiedzenie umowy pożyczki k. 8)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie wyłącznie częściowo.

Ustalony w sprawie stan faktyczny w zasadzie pozostawał poza sporem. Przedłożone Sądowi dokumenty nie budziły wątpliwości, a ich prawdziwość i wiarygodność nie była kwestionowana przez strony.

Sąd ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału mając na uwadze, że przepis art. 233 § 1 k.p.c. zobowiązuje Sąd do oceny konkretnych dowodów w związku z całym materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Ponadto Sąd wziął pod uwagę, że zasada swobodnej oceny dowodów nie może być rozumiana jako ich dowolna ocena, ale jest ograniczona wymaganiami prawa procesowego i doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego rozumowania, zgodnie z którymi dowody należy ocenić w sposób wszechstronny, racjonalny i bezstronny.

Sąd miał na uwadze zwłaszcza to, że zgodnie z przepisem art. 232 k.p.c. to strony, jako dysponenty toczącego się postępowania, nie zaś Sąd, są obowiązane wykazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W końcu w ocenie Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwalał na wydanie rozstrzygnięcia w sprawie, zaś dopuszczenie z urzędu innych niż przeprowadzone dowody nie wpłynęłoby na kierunek rozpoznania sprawy.

Pozwany skutecznie przeniósł spór w przedmiotowej sprawie na grunt stosunku podstawowego. Biorąc pod uwagę treść wniesionych zarzutów od nakazu zapłaty Sąd doszedł do przekonania, że sprawa powinna zostać oceniona z punktu widzenia zasadności roszczenia wynikającego z umowy pożyczki z dnia 21 kwietnia 2015 roku, której spłata zabezpieczona została wystawionym przez pozwanego wekslem in blanco.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana zakwestionowała wysokość dochodzonego przez powódkę roszczenia wskazując, że żądane kwoty są nienależne powodowej spółce, kwestionując przy tym postanowienia łączącej strony umowy. Z tego względu Sąd zobowiązany był ocenić zasadność roszczenia powodowej spółki przez pryzmat całokształtu przepisów prawa materialnego, nie wyłączając przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych.

Zawarta przez strony niniejszego sporu umowa pożyczki gotówkowej z dnia 21 kwietnia 2015 roku, według obowiązującego w dacie zawarcia tej umowy stanu prawnego, jest umową o kredyt konsumencki określoną w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1497 j.t. ze zm.) o kredycie konsumenckim. Zgodnie z treścią tego przepisu przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550,00 złotych albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi. Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki. Jak z kolei stanowi przepis art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy.

Umowa z 21 kwietnia 2015 roku została przez powodową spółkę rozwiązana z zachowaniem trybu określonego w pkt 11 ust. 1 umowy, stanowiącym, że jeżeli pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności, pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30 dniowego terminu i wypełnić weksel po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych rat w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Jak wynika z ustaleń faktycznych, z poszanowaniem powyższego postanowienia umownego, powodowa spółka najpierw wezwała pozwanego do zapłaty zaległych należności, a następnie rozwiązała umowę z zachowaniem okresu wypowiedzenia. Powódka nie udowodniła jednak daty odbioru wypowiedzenia przez pozwanego, co skutkowało zasądzeniem odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia otrzymania przez pozwanego odpisu pozwu w przedmiotowej sprawie (k. 61), tj. od 24 maja 2018 roku do dnia zapłaty.

Przechodząc do oceny zgodności umowy z 21 kwietnia 2015 roku z przepisami prawa nie można zapominać o określonej w przepisie art. 359 § 2¹ k.c. (w brzmieniu sprzed nowelizacji, która weszła w życie z dniem 01 stycznia 2016 roku) maksymalnej wysokości dopuszczalnych odsetek wynikających z czynności prawnej, które nie mogą przekraczać w stosunku rocznym czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. W myśl art. 359 § 2² k.c. jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się wyłącznie odsetki maksymalne. W rozpoznawanej sprawie strony określiły, że wynagrodzenie umowne powodowej spółki za udzielenie kredytu będzie wynosiło 600,00 złotych. Należy w tym miejscu wskazać, że powyższa umówiona kwota stanowiła wynagrodzenie za możliwość korzystania przez pozwanego z kapitału powódki. Zgodnie z postanowieniami umownymi okres, za jaki powódce należało się wynagrodzenie, rozpoczynał się w dniu zawarcia umowy (21 kwietnia 2015 roku) i biegł do dnia zapłaty ostatniej raty pożyczki (4 maja 2019 roku). Jednakże w związku z faktem, że umowa została pozwanemu wypowiedziana, a pozwany powinien był zwrócić całą należną kwotę w terminie 30 dni od dnia otrzymania wypowiedzenia, pozwany korzystał z kapitału powódki, na podstawie zawartej umowy, w okresie od dnia 27 kwietnia 2015 roku (wyplata przez pożyczkodawcę kwoty 3 000,00 zł) do dnia upływu terminu wypowiedzenia. Wyłącznie za ten okres należne byłyby powódce odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego w NBP, natomiast od dnia następnego powódce przysługiwałyby już odsetki ustawowe od całej kwoty. W przeciwnym bowiem razie pozwany zostałby obciążony odsetkami od kwoty 3 000,00 zł dwukrotnie. Ponieważ jednak powódka nie udowodniła daty odbioru przez pozwanego pisma w przedmiocie wypowiedzenia umowy, Sąd uznał powództwo w tym zakresie za nieudowodnione i w konsekwencji podlegające oddaleniu.

Odnosząc się do kwestii posługiwania się przez powódkę wzorcem umowy, należy wskazać, że nie ulega wątpliwości, że pozwany miał pełną świadomość jej treści, na którą wyraził zgodę i ją zaakceptował. Nie przesądza to jednak o ważności i skuteczności tych postanowień. Istotną okolicznością w rozpoznawanej sprawie jest bowiem to, że postanowienia powyższej umowy nie zostały uzgodnione indywidualnie, albowiem pozwany nie miał na treść umowy jakiegokolwiek wpływu. Pozwany mógł przystąpić do umowy w zaproponowanym mu kształcie bądź jej nie zawierać.

Przedmiotową umowę będącą źródłem zgłoszonych w pozwie roszczeń, zawarto w ramach standardowo stosowanych przez powodową spółkę, w kontaktach z klientami, formularzy oraz ogólnych warunków umownych. Okoliczności przeciwnych powodowa spółka nie wykazała, a to na niej spoczywał ciężar wykazania, że warunki umowy zostały indywidualnie z pozwanymi uzgodnione (art. 385¹ § 4 k.c.).

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że fikcją jest to, iż pozwany został poinformowany o możliwości indywidualnych uzgodnień wszelkich kwestii związanych z udzielaniem, zabezpieczaniem pożyczki i niniejszych postanowień umowy. W tych okolicznościach w rozpoznawanej sprawie omawianą umowę należy zweryfikować również przez pryzmat przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (art. 385¹ – 385³ k.c.). Nie można przy tym zapominać, że przepisy o niedozwolonych postanowieniach umownych zostały wprowadzone do kodeksu cywilnego w ramach implementacji dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Kompetencja sądu do zbadania z urzędu tego, czy klauzula w umowie jest postanowieniem nieuczciwym, stanowi w tej sytuacji zarówno środek do realizacji celu określonego w art. 6 dyrektywy 93/13, to znaczy uniemożliwienia związania konsumenta nieuczciwym postanowieniem, jak i do przyczynienia się do osiągnięcia celu art. 7 tejże dyrektywy, ponieważ przeprowadzenie przez sąd z urzędu takiej oceny może działać jako czynnik odstrasżający oraz przyczynić się do zapobiegania nieuczciwym warunkom w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami, a sprzedawcami lub dostawcami (vide m.in. wyrok TS z 21.11.2002r. w sprawie C-473/00; wyrok TS z 27.06.2000r. w sprawie C-240/98).

W myśl art. 385¹ § 3 k.c. nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie natomiast z treścią art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, z tym zastrzeżeniem, że nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 1 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z zacytowanym powyżej przepisem nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące np. niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (vide m.in. wyrok SA w Warszawie z 27.01.2011r. w sprawie VI ACa 771/10).

Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi natomiast w sytuacji, w których w rażący sposób została naruszona równowaga interesów stron umowy przez to, że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretne postanowienie umowy. Określenie "rażąco" należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków (vide m.in. wyrok SA w Warszawie z 14.09.2011r. w sprawie VI ACa 291/11). Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym (vide m.in. wyrok SA w Warszawie z 14.12.2010r. w sprawie VI ACa 487/10).

Postanowieniami umownymi, które budzą wątpliwości w rozpoznawanej sprawie są postanowienia pkt 11 umowy, które określają skutki naruszenia zobowiązań umownych przez pożyczkobiorcę. W myśl pkt 11 ust. 2 lit. a) umowy, powodowa spółka zastrzegła sobie prawo naliczenia dla "całkowitej kwoty pożyczki" maksymalną wysokość odsetek ustawowych na poziomie czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP w przypadku wypowiedzenia umowy. Wskazane postanowienie umowy jest w istocie ukrytą karą umowną za niewykonanie przez pozwanego zobowiązania pieniężnego.

W związku z treścią art. 483 § 1 k.c., który przewiduje, że w umowie można zastrzec, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy

pieniężnej, należy jednoznacznie stwierdzić, że zastrzeżenie kary umownej w zakresie zobowiązań pieniężnych jest niedopuszczalne. Tego rodzaju postanowienie pozostaje bowiem w wyraźnej sprzeczności z art. 483 § 1 k.c. i z tego względu jest ono bezwzględnie nieważne z mocy art. 58 § 1 k.c. (vide m.in. wyrok SN z 18.08.2005r. w sprawie V CK 90/05; wyrok SN z 21.08.2008r. w sprawie IV CSK 202/08). Żądanie zapłaty kwoty obliczonej na podstawie nieważnego postanowienia umownego jest zatem bezzasadne.

Jednym z elementów wchodzących w skład określonego pozwem żądania są odsetki umowne za opóźnienie w spłacie rat pożyczki, wyliczone w kwocie 4,36 złotych. Kwota ta została wskazana w zawiadomieniu o wypowiedzeniu umowy z 4 lutego 2016 roku (vide k. 8). Powodowa spółka nie przedstawiła sposobu wyliczenia powyższej kwoty, co nie zmienia faktu, że kwota ta została wyliczona w oparciu o założenie, że ważnym elementem umowy pożyczki jest obowiązek zwrotu przez pozwanego kosztów ubezpieczenia.

W tym miejscu należy wskazać, że w świetle przepisów art. 385¹ k.c. - 385² k.c., niedozwolonymi postanowieniami umownymi są przede wszystkim postanowienia pkt 17. umowy dotyczące ubezpieczenia umowy. Sama możliwość ubezpieczenia umowy jest dozwolona i została przewidziana chociażby w art. 13 ust. 1 pkt 9 ustawy o kredycie konsumenckim. W ocenie sądu zrozumiałym i uzasadnionym jest konieczność zabezpieczenia przez powodową spółkę swoich interesów na wypadek śmierci ubezpieczonego, całkowitej trwałej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji pożyczkobiorcy w wyniku nieszczęśliwego wypadku lub choroby. Z treści zawartej umowy w rozpoznawanej sprawie wynika jednak, że pozwany został obciążony kosztem ubezpieczenia w kwocie 5 610,00 złotych (wliczonym w kwotę pożyczki), podczas gdy faktycznie wypłacona mu kwota pożyczki wynosiła 3 000,00 złotych. Koszt ubezpieczenia przekraczał zatem kwotę wypłaconej pozwanemu gotówki o 2 610,00 złotych.

W ocenie sądu rażąco wygórowany koszt ubezpieczenia nie jest przypadkowy. W pierwszym rzędzie należy z całą stanowczością stwierdzić, że to powodowa spółka decyduje komu udzielane są pożyczki i to powodowa spółka ustala zasady oceny zdolności kredytowej swoich potencjalnych klientów czy też oceny ich stanu zdrowia, wieku itp. W konsekwencji to powodowa spółka podejmuje ryzyko udzielenia pożyczek osobom, których sytuacja nie daje należytej gwarancji wywiązania się z obowiązku spłaty pożyczki. Niedopuszczalne jest przerwianie na klientów ryzyka powodowej spółki związanego z możliwością niespłacania pożyczki przez klientów, których sytuacja osobista i zdrowotna nie daje należytej gwarancji wywiązania się z zawartych umów. Przyjęte w ramach strategii powodowej spółki zasady udzielania pożyczek bezzasadnie uwzględniają przerzucenie na pożyczkobiorców kosztów ubezpieczenia umów w tak rażącej wysokości, jak koszt ubezpieczenia występujący w rozpoznawanej sprawie. Mogłoby się wydawać, iż przyczyną ustalenia wysokości kosztu ubezpieczenia jest wyłącznie okoliczność, że powodowa spółka udziela pożyczek osobom o niewielkiej zdolności kredytowej bądź osobom, których sytuacja majątkowa, finansowa, rodzinna, a przede wszystkim zdrowotna nie jest skrupulatnie sprawdzana co podwyższa ryzyko ubezpieczeniowe. Podkreślić jednak należy, że z tytułu ubezpieczenia umowy powodowa spółka pobiera wynagrodzenie, którego wysokość przekracza wszelkie rozsądne granice i stanowi w zasadzie główne źródło dochodu powodowej spółki wynikające z zawieranej umowy. W rozpoznawanej sprawie wynagrodzenie dla powodowej spółki wyniosło bowiem 4 488,00 złotych plus udział w zysku w kwocie 777,21 złotych (vide k. 100) i znacznie przewyższało kwotę wypłaconą pozwanemu tytułem udzielonej pożyczki (3 000,00 złotych).

Działanie powodowej spółki w tych okolicznościach można oceniać nie tylko jako nieuzasadnione zabezpieczenie swoich interesów i całkowite przerzucenie ryzyka prowadzenia działalności na konsumenta. Działanie tego rodzaju jest skierowanym w celu osiągnięcia maksymalnego zysku celowym działaniem powodowej spółki na szkodę konsumenta, który ponosi niewspółmierne i nieproporcjonalne koszty uzyskania pożyczki w stosunku do samej kwoty, którą otrzymuje w związku z zawarciem umowy. Nie można oprzeć się wrażeniu, że działalność powodowej spółki polega na udzielaniu pożyczek osobom całkowicie nieorientowanym w realiach rynkowych bądź osobom zdeterminowanym pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, które godzą się na wszelkie warunki aby uzyskać natychmiastowo środki pieniężne. Dodatkowo o wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez powodową spółkę z tytułu ubezpieczenia umowy pozwany (tak, jak i inni klienci powodowej spółki) nie był informowany. Obciążanie klientów powodowej spółki kosztem ubezpieczenia przekraczającymi wysokość wypłaconej im kwoty, z którego to kosztu powodowa spółka

pobiera wynagrodzenie wyższe niż udzielona pożyczka, przy uwzględnieniu, że umowa nie przedstawia w sposób uczciwy i rzetelny rzeczywistego zysku powodowej spółki w tym zakresie, jest działaniem nieuczciwym, nierzetelnym i sprzecznym z dobrymi obyczajami, które cechować powinien przeciw szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka, a nie chęć maksymalnego zysku i zabezpieczenia swoich interesów kosztem konsumenta.

Dobre obyczaje, o których mowa w 385¹ § 1 k.c., to normy obyczajowe, wyznaczające standardy uczciwych zachowań stron w praktyce kontraktowej i akceptowane powszechnie przez większość uczestników obrotu. Biorąc pod uwagę szczególne okoliczności rozpoznawanej sprawy, nie można mieć jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że postanowienia pkt 17 umowy pożyczki z 21 kwietnia 2015 roku, dotyczące ubezpieczenia umowy i ustalenia kosztu ubezpieczenia w wysokości 5 610,00 złotych, przy uwzględnieniu, iż faktycznie wypłacona pozwanemu kwota wynosiła 3 000,00 złotych, kształtują prawa i obowiązki pozwanego w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a z tego względu postanowienia te są niedozwolonym postanowieniem umownym w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W związku z tym postanowienia powyższe nie są dla pozwanego wiążące, a strony związane są umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 1 i § 2 k.c.). Z tego względu powodowej spółce przysługuje z tytułu ubezpieczenia jedynie kwota 344,79 złotych faktycznie odprowadzona ubezpieczycielowi (k. 100).

Dlatego też w związku z faktem, że roszczenie o zapłatę kosztu ubezpieczenia zostało w znacznej części uznane za bezzasadne, powódka powinna dokonać przeliczenia należnych odsetek oraz wykazać ich odpowiednio pomniejszoną wysokość, czego nie uczyniła. O ile powódce z całą pewnością należą się odsetki za opóźnienie, to jednak ich wysokość nie została wykazana, dlatego też powództwo nie mogło zostać w tym zakresie uwzględnione.

W końcu nienależne powódce były również kwoty 1 711,80 zł i 45,00 zł, określone jako koszty poniesionych czynności windykacyjnych. Postanowienia pkt 11 ust. 2 lit. b) i c) umowy przewidują uprawnienie powodowej spółki do żądania od pozwanego zapłaty kwoty w wysokości do 20% z pozostałej do zapłaty pożyczki tytułem poniesionych kosztów windykacji i/lub kwoty wynikającej z tabeli opłat stanowiącej integralną część umowy. Powyższe postanowienia określają koszty postępowania windykacyjnego, którymi obciążona została strona pozwana w niniejszej sprawie, przy czym powodowa spółka w zawiadomieniu o wypowiedzeniu z 13 lipca 2015 roku wskazała maksymalną możliwą kwotę 1 711,80 złotych stanowiącą 20% pozostałej do spłaty pożyczki. Podkreślenia wymaga okoliczność, że dochodzone w niniejszej sprawie koszty postępowania windykacyjnego nie pozostają w jakiegokolwiek relacji z faktycznie poniesionymi w tym zakresie kosztami przez powodową spółkę. Omawiane postanowienia umowne (pkt 11 ust. 2 lit. b oraz c) nie mają na celu umożliwienie powodowej spółce dochodzenia zwrotu faktycznie poniesionych kosztów, lecz są niczym innym, jak tylko dodatkową sankcją finansową dla pozwanego z tytułu zaprzestania spłacania pożyczki oraz dodatkowym zyskiem powodowej spółki. Postanowienia te, podobnie jak postanowienie pkt 11 ust. 2 lit. a, są w tej sytuacji również de facto karą umowną dla pozwanego za niespłacenie pożyczki. Już chociażby z tego względu postanowienia pkt 11 ust. 2 lit. b i c są nieważne z tych samych przyczyn co postanowienie pkt 11 ust. 2 lit. a umowy, albowiem również te postanowienia zmierzają do obejścia bezwzględnie obowiązującego przepisu art. 483 § 1 k.c.

Niezależnie od powyższego uznać należy, że postanowienia pkt 11 ust. 2 lit. b i c są ponadto niedozwolonymi klauzulami umownymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Również w tym zakresie powodowa spółka przerzuca ciężar prowadzenia swojej działalności na pożyczkobiorcę zastrzegając sobie prawo do żądania zwrotu kosztów postępowania windykacyjnego w wysokości wyższej niż faktycznie poniesione. Wyłączenie pozorne jest zawarte w pkt 11 ust. 2 lit. b umowy zastrzeżenie, że opłata 20% nie może przekraczać faktycznie poniesionych kosztów windykacji skoro umowa pozwala powodowej spółce na żądanie od pozwanego nie tylko opłaty z pkt 11 ust. 2 lit. b, lecz również dodatkowych opłat za monity i wezwania do zapłaty wynikających z pkt 11 ust. 2 lit. c. Można jedynie domyślać się, że poprzez stosowanie tego rodzaju regulacji powodowa spółka zamierza zrefundować sobie generalnie ponoszone koszty windykacji niespłaconych pożyczek, których spłacalność prawdopodobnie pozostaje na bardzo niskim poziomie. Okoliczności powyższe nie upoważniają jednak powodowej spółki na obciążanie poszczególnych pożyczkobiorców kosztami windykacji ustalonymi na abstrakcyjnym poziomie w oderwaniu od konkretnych okoliczności i ponoszonych kosztów w każdym konkretnym przypadku. Tego rodzaju działanie jest również nieuprawnionym przenoszeniem

przez powodową spółkę ryzyka prowadzenia działalności na pożyczkobiorcę i pozostaje w sprzeczności z zasadami uczciwego obrotu. Wszelkie wcześniejsze rozważania dotyczące niedozwolonego postanowienia umownego w zakresie ustalenia wysokości kosztu ubezpieczenia stają się aktualne również w przypadku oceny kosztów windykacji, które zostały ustalone w sposób ryczałtowy, odbiegający od ich faktycznej ewentualnej wysokości. Umowa w zakresie czynności windykacyjnych w sposób niedostateczny zapewnia ochronę interesów klienta.

W ocenie sądu sposób przeprowadzania czynności windykacyjnych powinien zostać w umowie określony w taki sposób, aby klient powodowej spółki miał świadomość kiedy, z jakich przyczyn i w jakich odstępach czasu zostaną podjęte przeciwko niemu czynności windykacyjne, np. wysłane wezwania do zapłaty. Umowa tego rodzaju zapisów nie zawiera, a klient powodowej spółki może zostać obciążony opłatami w sposób nadmierny i w krótkich odstępach czasu.

W świetle powyższych okoliczności stwierdzić należy, że postanowienia pkt 11 ust. 2 lit. b i c umowy pożyczki z 21 kwietnia 2015 roku dotyczące obciążenia pozwanego kosztami windykacji w zryczałtowanej wysokości, w oderwaniu od faktycznie poniesionych przez powodową spółkę kosztów, a także przy braku czytelnych i jasnych dla klienta zasad przeprowadzania czynności windykacyjnych, kształtują prawa i obowiązki pozwanego w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, są niedozwolonym postanowieniem umownym w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W związku z tym również te postanowienia umowy nie są dla pozwanego wiążące, a strony związane są umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 1 i § 2 k.c.).

Ze względu na stanowisko pozwanego, który kwestionował wysokość dochodzonego roszczenia należy stwierdzić, że to na powodowej spółce spoczywał ciężar wykazania ewentualnych kosztów postępowania windykacyjnego poprzez wskazanie czy i w jakiej wysokości te koszty zostały poniesione i jakich działań dotyczyły. Wysokości faktycznie poniesionych kosztów postępowania windykacyjnego powodowa spółka w rozpoznawanej sprawie nie wykazała, opierając się wyłącznie na nieważnych postanowieniach umownych określonych w pkt 11 umowy, w zakresie kosztów windykacji. W tym zakresie, w ocenie Sądu, za zasadne można uznać jedynie żądanie zapłaty kosztów windykacji do wysokości 15,00 złotych - na podstawie postanowienia pkt 19 ust. 4 umowy. Przewiduje on bowiem możliwość naliczenia ww. opłaty za skierowane do pożyczkobiorcy wezwanie do zapłaty. Powódka wykazała jedynie skierowanie jednego takiego wezwania, które poprzedzało oświadczenie o wypowiedzeniu umowy (vide k. 84).

W ocenie Sądu powódce należna jest również kwota 630,00 złotych stanowiąca opłatę przygotowawczą, naliczoną w związku z zawarciem umowy z dnia 21 kwietnia 2015 roku. Trzeba zaznaczyć, że opłata przygotowawcza stanowi de facto koszty poniesione przez pożyczkodawcę w związku z zawarciem umowy. W ocenie Sądu ustalona wysokość przedmiotowej opłaty przygotowawczej nie została zawyżona.

Biorąc zatem pod uwagę ważne i udowodnione postanowienia umowy pożyczki z 21 kwietnia 2015 roku, pozwany niewątpliwie zobowiązany był zwrócić powodowej spółce niespłaconą pożyczkę w rozumieniu wypłaconej mu kwoty (3 000,00 złotych). Sąd uwzględnił również żądanie zasądzenia składki na ryzyko ubezpieczeniowe w wysokości 344,79 złotych, która została rzeczywiście odprowadzona do ubezpieczyciela, oraz żądanie zasądzenia opłaty przygotowawczej w kwocie 630,00 złotych.. Ponadto, jak wspomniano wcześniej, Sąd uznał także za zasadne zasądzenie kwoty 15,00 złotych tytułem poniesionych kosztów windykacji.

Należną powódce kwotę w łącznej wysokości 3 989,79 złotych, pomniejszono o kwotę 3 616,00 złotych spłaconą przez pozwanego. W związku z tym na rzecz powódki należało zasądzić kwotę 373,79 złotych, od której - na podstawie przepisów art. 481 § 1 i § 2 k.c. - powódce należne są odsetki, ale dopiero od dnia otrzymania przez pozwanego odpisu pozwu w przedmiotowej sprawie, albowiem powódka nie udowodniła daty odbioru przez pozwanego wypowiedzenia umowy pożyczki.

Zgodnie z przepisem art. 496 k.p.c., po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

W oparciu o cytowany przepis Sąd utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 24 kwietnia 2017 roku (sygn. akt I Nc 527/17) w zakresie należnej powodowi kwoty 373,79 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2018 roku do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie nakaz podlegał uchyleniu, a powództwo w pozostałym zakresie oddaleniu, ponieważ w tej części było oparte na nieważnych postanowieniach umownych, niewykazane lub roszczenie zaspokoił częściowo pozwany.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) oraz art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Pozwany w nieznacznym stopniu przegrał proces, dlatego zasadnym jest obciążenie powódki kosztami sądowymi w całości. W tym przypadku jest to kwota 1 800,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, kwota 17,00 złotych tytułem zwrotu opłaty od udzielonego pełnomocnictwa oraz kwota 225,00 złotych tytułem zwrotu opłaty sądowej od zarzutów wniesionych przeciwko nakazowi zapłaty.